

SURXONDARYO VILOYATI SANOAT SALOHİYATINI OSHIRISH BO'YICHA INVESTITSİYALARINING JALB QILINISHI (2017-2023-YILLAR)

Raximov Boxodir Saidmusayevich

*Termiz davlat universiteti "Jahon tarixi" kafedrası dotsenti,
tarix fanlari nomzodi*

e-mail: raximovbaxodir197@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7596-5600>

UDK: 94 (575.1)

Annotatsiya: Maqolada viloyatning, asosan, qishloq xo'jaligiga ixtisoslashgan hudud bo'lganiga qaramay, sanoat korxonalari sonining oshishi, paxtachilik, oziq-ovqat va qurilish sanoati, shuningdek, yoqilg'i-energetika, mashinasozlik va kon sanoati kabi yangi tarmoqlarning paydo bo'lishi ko'rsatilgan. Asosiy e'tibor bozor iqtisodiyotiga asoslangan ko'p ukladli mulkchilik tizimining shakllanishi, xorijiy investitsiyalarning jalb qilinishi, qo'shma korxonalar, kichik va o'rta biznesning rivojlanishi natijasida sanoat ishlab chiqarish hajmining o'sishiga qaratilgan. Maqolada 2017-yildan 2023-yilgacha bo'lgan davrdagi sanoat mahsulotlari hajmi, o'sish sur'atlari, iste'mol tovarlari ishlab chiqarish va eksport ko'rsatkichlari, shuningdek, viloyatning turli tumanlari kesimida sanoatning taqsimlanishi va jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari hajmi statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Surxondaryo viloyati, sanoat rivojlanishi, xorijiy investitsiyalar, sanoat ishlab chiqarish hajmi, kichik biznes va tadbirkorlik, paxtachilik sanoati, oziq-ovqat sanoati.

Аннотация: В статье показано, что несмотря на то, что область в основном специализируется на сельском хозяйстве, количество промышленных предприятий увеличилось, появились новые отрасли промышленности, такие как хлопководство, пищевая и строительная, а также топливно-энергетическая, машиностроительная и горнодобывающая. Основное внимание уделяется росту промышленного производства в результате формирования многоуровневой системы собственности, основанной на рыночной

экономике, привлечению иностранных инвестиций, совместных предприятий, развитию малого и среднего бизнеса. В статье анализируются объемы промышленного производства, темпы роста, показатели производства и экспорта потребительских товаров за период с 2017 по 2023 годы, а также распределение промышленности по районам области и объемы промышленного производства на душу населения на основе статистических данных.

Ключевые слова: Сурхандарьинская область, развитие промышленности, иностранные инвестиции, объем промышленного производства, малый бизнес и предпринимательство, хлопковая промышленность, пищевая промышленность.

Abstract: The article shows that despite the fact that the region is mainly specialized in agriculture, the number of industrial enterprises has increased, new industries such as cotton growing, food and construction, as well as fuel and energy, mechanical engineering and mining have emerged. The main focus is on the growth of industrial production as a result of the formation of a multi-tiered ownership system based on a market economy, the attraction of foreign investments, joint ventures, and the development of small and medium-sized businesses. The article analyzes the volume of industrial output, growth rates, consumer goods production and export indicators for the period from 2017 to 2023, as well as the distribution of industry in different districts of the region and the volume of industrial output per capita based on statistical data.

Keywords: Surkhandarya region, industrial

development, foreign investments, industrial production volume, small business and entrepreneurship, cotton industry, food industry.

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION). Mamlakatimizda bo'lgani kabi Surxondaryo viloyati ham barcha sohalarda o'zgarishlar, rivojlanishlarga yuz tutmoqda. Shu jumladan, sanoat sohasida ham. Asosan qishloq xo'jaligiga ixtisoslashgan hududda sanoat korxonalari ham miqsorda bunyod etilib, viloyatda paxtachilik sanoati, oziq-ovqat sanoati va qurilish sanoatiga ixtisoslashgan korxonalar faoliyat olib borayotir. Bozor iqtisodiyotiga asoslangan mulkchilikka xos ko'p ukladli tizimning shakllanishi, qolaversa respublika hukumatining va viloyat hokimiyatining tashabbusi bilan viloyatda sanoat korxonalarini keng miqyosda barpo qilish, viloyat sanoatiga chet el investitsiyalarini kiritish va bu orqali qo'shma korxonalar, o'rta va kichik biznes rivojlanib, katta va kichik korxonalar faoliyat olib borayotir. O'tgan 7-8 yil ichida viloyat sanoati ham miqdor jihatidan, ham sifat jihatidan yangi pallaga qadam qo'ydi. Natijada viloyat zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlangan sanoat korxonalariga ega boy hududga aylandi. Vohada yoqilg'i-energetika sanoati, mashinasozlik sanoati, qurilish materiallari sanoati, paxta tozalash kabi sanoatning turlari ko'paydi.

MUHOKAMA (ОБСУЖДЕНИЕ / DISCUSSION). 2017-yil yanvar dekabrda sanoat mahsuloti hajmi 2189,8 milliard so'mni yoki o'tgan yilning shu davriga nisbatan o'sish sur'ati 92,3 foizni tashkil etdi. Hisobot davrida 996,3 milliard so'mlik iste'mol tovarlari ishlab chiqarilib, 2016-yil yanvar-dekabriga nisbatan 93,0 foizni tashkil etdi. Jumladan, 586,6 milliard so'mlik oziq-ovqat, 39,1 milliard so'mlik aroq 370,6 milliard so'mlik nooziq-ovqat mollari (2016-yil yanvar mos ravishda (86,8 foiz, 109,6 foiz va 103,2 foiz) ishlab chiqarildi[5]. Tarmoqlararo sanoat kooperatsiyasini rivojlantirish, tayyor mahsulotlar, butlovchi qismlar va materiallar dasturini amalga oshirish doirasida

tadbirkorlik subyektlari tomonidan 2017-yilda 0,8 milliard so'mlik mahalliy lashtirilgan mahsulot ishlab chiqarildi.

Bugungi kunda viloyatda 2939 ta sanoat korxonalari faoliyat ko'rsatmoqda. Shundan 418 tasi Termiz shahriga, 362 tasi Denov tumaniga, 249 tasi Sho'rchi, 224 tasi Qumqo'rg'on tumaniga va 200 tasu Sariosiyo tumaniga to'g'ri keladi.

Sanoat bu xomashyoni qayta ishlash, yer osti boyliklarini o'zlashtirish, ishlab chiqarish vositalari va xalq iste'moli mollari qamrab oluvchi ishlab chiqarish tarmog'idir[1].

Surxondaryo viloyatining asosiy sanoat tarmoqlari: yengil sanoat (paxta tozalash), oziq-ovqat sanoati, un-yorma. Surxondaryo viloyatiga O'zbekistonda ishlab chiqariladigan sanoat mahsulotining 3-4 foizi to'g'ri keladi. Respublikamizning janubiy viloyati Surxondaryoning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini tezlashtirish, yuk tashishning transport ta'minotini yaxshilash maqsadida "Toshguzar-Boysun-Qumqo'rg'on" temiryo'li ishga tushirildi. Bu temiryo'l Boysun tumani orqali iqtisodiy-ijtimoiy jihatdan tumanning yaxshi rivojlanmayotgan qishloqlariga sanoatning kirib kelishiga, yerusti va yerosti boyliklaridan keng foydalanishga, dam olish maskanlari qurishga katta imkoniyat yaratmoqda. Viloyat sanoat tarmoqlari ichida yetakchi hisoblangan yengil sanoatni rivojlantirishga katta ahamiyat berilmoqda. Qumqo'rg'on, Sariosiyo, Denov, Sho'rchi tumanlarida to'qimachilik komplekslari tashkil etilib, viloyatda yetishtirilayotgan paxta tolasining qayta ishlash hajmini oshirish mo'ljallanmoqda. Kon sanoatini ham rivojlantirish jadal ketmoqda.

Dastlabki ma'lumotlar bo'yicha 2023-yilning yanvar-iyun oylarida viloyat korxonalari tomonidan 3 586,1 milliard so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarilgan bo'lib, 2022-yilning yanvar-iyun oylariga nisbatan sanoat ishlab chiqarishining fizik hajmindeksi 106,1 foizni tashkil etdi[5]. Sanoat ishlab chiqarishi tarkibida eng katta ulush ishlab chiqaradigan sanoat hissasiga to'g'ri kelib, uning jami sanoat ishlab chiqarishidagi ulushi 90,5 foizni tashkil etdi.

Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar

markazining ekspertlari tomonidan Surxondaryo viloyatining 2022-yil yanvar-iyun oylaridagi sanoat ko'rsatkichlari tahlil qilindi.

Viloyatda 3 047 milliard so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarilgan bo'lib, 2021-yilning mos davriga nisbatan 104,5 foiz (o'sish ko'rsatkichi bo'yicha respublika hududlari orasida 13-o'rin)ga oshgan.

Viloyatda ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlarining respublika sanoatidagi ulushi 1,2 foizni tashkil qilgan va hududlar orasida oxirgi o'rinni egallangan. Jumladan viloyatda

qayta ishlovchi sanoat hajmi-2686,2 milliard so'm, qazib oluvchi sanoat – 85,3 milliard so'mni tashkil qilgan.

Sanoat mahsulotlarining 37,4 foizi (2021-yilning mos davrida 42,4 foiz) kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari tomonidan yaratilgan. Shuningdek, viloyat sanoati tarkibida tog'-kon sanoatining ulushi-2,8 foiz, ishlab chiqaradigan sanoat -88,2 foiz, elektr, gaz, bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalash -7,2 foiz, suv bilan ta'minlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilitatsiya qilish– 1,8 foizni tashkil qilgan.

Ishlab chiqarish sanoatining tarkibiga ko'ra to'qimachilik mahsulotlarini ishlab chiqarish – 42,7 foiz, kimyo mahsulotlari – 28,9 foiz, oziq-ovqat mahsulotlari – 19,5 foiz, kiyim ishlab chiqarish – 3,2 foizni tashkil qiladi.

Viloyat bo'yicha jami sanoat ishlab chiqarish hajmida tumanlar ulushi tahlil qilinganda, eng yuqori ulush Jarqo'rg'on (17,4 foiz), Termiz shahri (17,3 foiz), Sherobod (9,8 foiz), Denov (9,4 foiz), Qumqo'rg'on (9,3 foiz) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi. Muzrabot (4,5 foiz), Qiziriq (2,5 foiz), Oltinsoy (2,4 foiz), Angor (2 foiz), Boysun (1,4 foiz), Bandixon (0,6 foiz) tumanlariga to'g'ri keladigan sanoat ishlab chiqarish hajmi past ulushni tashkil qilgan [5].

Shuningdek, o'tgan yilning mos davriga nisbatan Oltinsoy (121,8 foiz), Bandixon (120,8 foiz), Termiz (114,3 foiz) tumanlarida sanoat ishlab chiqarish indeksi yuqori natijaga erishgan.

Viloyatda jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari hajmi 1105,1 ming so'mni (respublika hududlari orasida oxirgi o'rin) tashkil qilgan holda o'tgan yilning mos davriga nisbatan 102,1 foizga oshgan. Shuningdek,

viloyat miqyosida jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat hajmi respublika jon boshiga o'rtacha ko'rsatkichdan 6,4 baravar past bo'lgan.

Termiz shahri (viloyat o'rtachasidan 2,5 baravar ko'p), Jarqo'rg'on (2,1 baravar), Termiz (1,9 baravar), Sherobod (1,3 baravar) tumanlarida jon boshiga to'g'ri keladigan ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi viloyat o'rtacha ko'rsatkichidan yuqori bo'lgan.

Bandixon (viloyat o'rtachasidan 4,9 baravar kam), Boysun (3,2 baravar), Oltinsoy (2,8 baravar), Angor (2,5 baravar), Qiziriq (1,7 baravar), Denov (1,6 baravar), Sariosiyo (1,5 baravar), Uzun (1,3 baravar) tumanlarida jon boshiga to'g'ri keladigan ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi viloyat o'rtacha ko'rsatkichidan past bo'lgan [5].

Aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlarining o'sish sur'atlari Oltinsoy (119,2 foiz), Bandixon (117,5 foiz), Termiz (111,8 foiz) tumanlarida yuqori bo'lgan.

Jahonda globallashuv jarayonlarining tezlashib borishi hozirgi davrda mamlakatlar iqtisodiyotida to'g'ridan-to'g'ri xorijiy

investitsiyalarni jalb etish imkoniyatini oshirishni taqozo etmoqda. “To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiya mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda eng asosiy omillardan hisoblanadi” [1]. Dunyo mamlakatlari ilmiy tadqiqotlarida to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishda davlat mulkining va davlat ulushi bo‘lgan xo‘jalik yurituvchi jamiyatlarning ishlab chiqarish maydonlari va obyektlaridan samarali foydalanish, investitsiyalarni faol jalb etish uchun qulay sharoitlarni shakllantirish, yangi raqobatbardosh ishlab chiqarishlarni va kichik korxonalarni rivojlantirishni yanada qo‘llab-quvvatlash masalalariga alohida e‘tibor qaratilmoqda.

O‘zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda hududlar roli nihoyatda muhim hisoblanadi. Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarni jalb etishning asosiy muommolaridan biri, hududlarda ularni to‘g‘ri taqsimlash muommosidir. “O‘zbekiston Respublikasining

investitsiya salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarish, investitsiya muhitini yanada takomillashtirish, yillik investitsiya dasturlarini sifatli ishlab chiqish, xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun qulay sharoitlar yaratish, xalqaro moliya institutlari, xorijiy hukumatlarning moliya institutlari, yetakchi chet el kompaniyalari va bank tuzilmalari bilan hamkorlikni kengaytirish, shuningdek, jalb etiladigan chet el investitsiyalari samaradorligini oshirish” vazifasi alohida belgilab berildi.

Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, qaysi davlat faol investitsiya siyosatini yuritgan bo‘lsa, o‘z iqtisodiyotining barqaror o‘sishiga erishgan. Shu sababli ham investitsiya — bu “iqtisodiyot drayveri”, deyish mumkin. Investitsiya bilan turli soha va tarmoqlarga, hududlarga yangi texnologiyalar, ilg‘or tajribalar, yuksak malakali mutaxassislar kirib keladi, tadbirkorlik jadal rivojlanadi [1].

TAHLIL VA NATIJALAR

2019-yil I chorak- 2023-yil II chorak davri bo‘yicha Surxondaryo viloyati iqtisodiyotiga jalb etilgan xorijiy investitsiyalar hajmlari 1-rasmda keltirilgan.

1-rasm: Surxondaryo viloyati iqtisodiyotiga choraklar bo‘yicha jalb etilgan investitsiyalar hajmlari (mlrd. so‘m)

Hudud iqtisodiyotiga jalb etilgan xorijiy investitsiyalar hajmini modellashtirish hamda 2027-yilga qadar prognoz etish maqsadida dastlab vaqtli qator statsionarlari kengaytirilgan Dikkey-Fyuller testi bilan tekshirildi. Natijalar 1-jadvalda keltirilgan (1-jadval).

Sanoatni rivojlantirish 2024-yil 9 oy davomida Sariosiyo tumanida jami 619,5 milliard so‘mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarilib, 2023-yilning mos davriga nisbatan 109,4 foizga ortgan [5].

Qurilish va kommunikatsiya sohasini yaxshilash bo‘yicha investitsiya dasturi 2023-yilda Sariosiyo tumanida 33 ta obyektga 243,2 milliard so‘mlik qurilish montaj ishlari amalga oshirilishi rejalashtirilgan bo‘lib, shundan, 17

tasi yildan yilga o‘tuvchi va 16 tasi yangidan boshlanuvchi obyektlar hisoblanadi. Ushbu obyektlarning 10 tasi maktab, 2 tasi maktabga sport zal, 2 ta maktabgacha ta’lim tashkiloti, 5 ta ichimlik va 1 ta issiqlik suv obyektlari, 2 ta qirg‘oq himoya ishlari hamda 10 ta yo‘l obyektlarini tashkil etadi.

Bugungi kunda barcha obyektlarda qurilish montaj ishlari jadal sur‘atlarda olib borilayotgan bo‘lib, shundan, 6 ta maktab, 2 ta

maktabgacha ta'lim tashkiloti, 2 ta qirg'oq himoya ishlari va 3 ta ichimlik suv obyektlarida qurilish-montaj ishlari yakunlandi. Obyektlarni o'z muddatida va sifatli holatda foydalanishga topshirilishi bo'yicha tasdiqlangan reja-grafik asosida qurilish-montaj ishlari olib borilmoqda.

Qumqo'rg'on tumanida 2023-yilda 30.0 million AQSH dollari miqdorida xorijiy investitsiyalar o'zlashtirilgan (82.4 foizga). Misol uchun "QUMTEX INVEST" MCHJ tomonidan "Sun'iy va ingichka paxta tolasidan aralashmali ip yigiruv, mato to'quv hamda mato pardozlash" loyihasi uchun 29.4 million AQSH dollari to'g'ridan-to'g'ri xorijiy kredit mablag'lar o'zlashtirildi.

Eksport prognozlarini Qumqo'rg'on tumanida jami 16.8 million AQSH dollarlik mahsulotlar eksport amalga oshirilgan bo'lib, reja 126 foizga bajarilib, 2022-yilning mos davriga nisbatan 217 foizga ortgan. Jumladan, sanoat mahsulotlari eksporti 1840 ming AQSH dollarini hamda meva-sabzavot mahsulotlari eksporti 14 989 ming AQSH dollarini tashkil etgan.

Jumladan, so'nggi yetti yilda Boysun tumanida tadbirkorlar soni 1,7 barobarga, sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish 3,6 barobarga, qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmi 4,2 barobarga, xizmat ko'rsatish 4,1 barobarga, chakana savdo hajmi 3,2 barobarga oshdi.

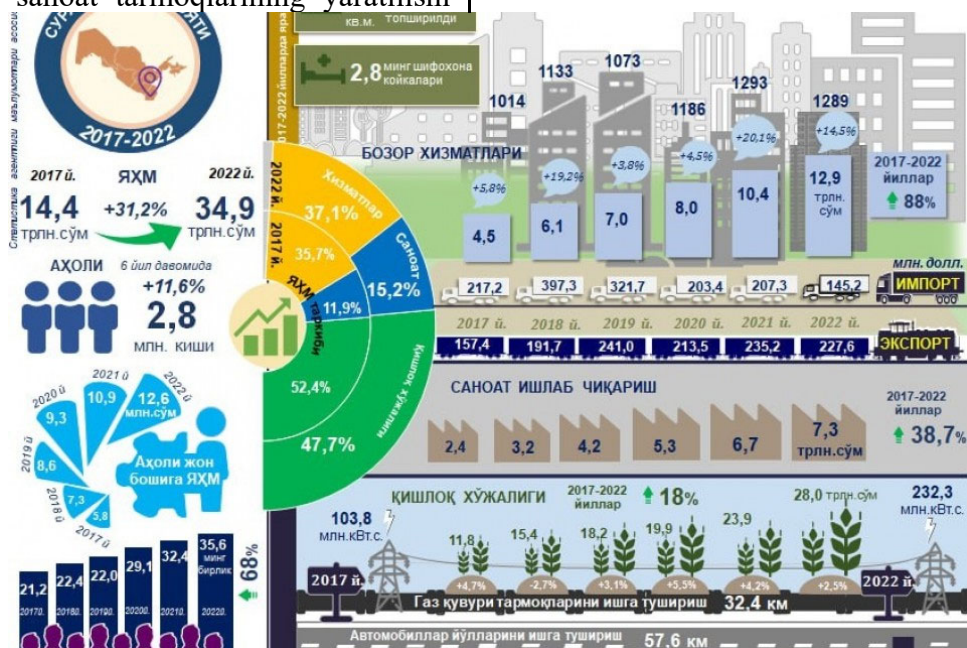
Viloyatda 2022-yil yanvar-mart oylarini tahlil qiladigan bo'lsak, 1 269,5 milliard so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarilgan bo'lib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 103,8 foiz (o'sish ko'rsatkichi bo'yicha respublika hududlari orasida oxirgi o'rin) ga oshgan [5]. Viloyatda ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlarining respublika sanoatidagi ulushi 1,1 foizni tashkil etgan. Sanoat mahsulotlarining 37,4 foizi (2021 yilning mos davrida 37,2 foiz) kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari tomonidan yaratilgan. Shuningdek, viloyat sanoati tarkibida tog'-kon sanoatining ulushi – 2,1 foiz (26,1 milliard so'm), ishlab chiqariladigan sanoatning ulushi – 89,8 foiz (1 140,4 milliard so'm), elektr, gaz, bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalash sanoatining ulushi – 6,2 foiz (78,5 milliard

so'm), suv bilan ta'minlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilizatsiya qilish sanoatining ulushi – 1,9 foiz (24,5 milliard so'm)ni tashkil qilgan. Viloyatda sanoat mahsulotlarining 56,6 foizi viloyatning 4 ta hududi — Jarqo'rg'on (17,7 foiz), Sherobod (13,3 foiz), Denov (11,1 foiz) tumanlari hamda Termiz shahri (14,5 foiz)ga to'g'ri keladi hamda sanoat mahsulotlari hajmida yuqori ulushni tashkil qilgan. Sho'rchi (8,3 foiz), Qumqo'rg'on (8,0 foiz), Termiz (6,1 foiz) tumanlari sanoat mahsulotlari hajmida o'rtacha ulushni, Uzun (5,5 foiz), Muzrabot (4,5 foiz), Sariosiyo (3,4 foiz), Qiziriq (2,5 foiz), Oltinsoy (2,1 foiz), Angor (1,5 foiz), Boysun (1,1 foiz), Bandixon (0,3 foiz) tumanlarida esa ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmida past ulushni tashkil qilgan. Jumladan, eng yuqori ko'rsatkichni tashkil qilgan Jarqo'rg'on tumanida ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi (224,6 milliard so'm) Bandixon tumaniga (4,4 milliard so'm) nisbatan 50,8 baravar, Boysun tumaniga (13,7 milliard so'm) nisbatan 16,4 baravar ziyod bo'lgan. Shu bilan birga o'tgan yilning mos davriga nisbatan jami sanoat mahsulotlari hajmining o'sish sur'ati Oltinsoy (120,7 foiz), Bandixon (117,6 foiz), Termiz (114,4 foiz) tumanlarida eng yuqori ko'rsatkichni tashkil qilgan bo'lsa, Sariosiyo (84,4 foiz), Qumqo'rg'on (91,5 foiz) hamda Angor (94,3 foiz) tumanlarida eng past ko'rsatkichni tashkil qilgan. Bundan tashqari viloyatda ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlarining 52,9 foizi (603,3 milliard so'm) to'qimachilik sanoatiga, 19,4 foiz (221,2 milliard so'm) oziq ovqat sanoatiga, 11,6 foiz (132,3 milliard so'm) koks va neftni qayta ishlash sanoatiga hamda 16,1 foiz qolgan boshqa yo'nalishlarda ishlab chiqarilgan[5].

2017-2022-yillar davomida viloyatning yalpi hududiy mahsuloti hajmi (YAHM) 31,2 foizga oshib, 14,4 trillion so'mdan 34,9 trillion so'mga yetdi. Bozor xizmatlari hajmi 1,9 baravarga ko'payib, 4,5 trillion so'mdan 12,9 trillion so'mga yetdi. Surxondaryo viloyatida 6 yil davomida 5 milliard dollarlik investitsiyalar o'zlashtirildi.

Viloyatda sanoat sohasida investitsiyalarni jalb qilinishi, ilgari mavjud bo'lmagan qurilish materiallari, charm-poyabzal, elektr texnikasi kabi yangi sanoat tarmoqlarining yaratilishi

natijasida sanoat ishlab chiqarish hajmi 2,4 trillion so'mdan 7,3 trillion so'mga yetdi yoki 38,7 foiz o'sdi.

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ) / CONCLUSION). Viloyatimizda yetishtirilgan mahsulotlarning dunyo bozoriga chiqishi esa xorijiy investorlarni qiziqtirib qo'ydi. Ular iqlimimiz, shart-sharoitlarimizni o'rgangan holda, sarmoya — investitsiya kiritdilar. Qarabsizki, so'nggi bir necha yilda xorijiy hamkorlik aloqalari yo'lga qo'yilib, dunyoning rivojlangan davlatlarining

ishbilarmon vakillari bilan qo'shma korxonalar soni orta bordi. Bu esa hududda ishbilarmonlik muhitini yaratib, yangi ish o'rinlari yaratilishiga, yangi xizmat turlarining ortishiga xizmat qildi. Sanoatimiz gurkirab yashnagani ko'rsatkichlarda, raqamlarda o'z aksini ko'rsatib, ko'rgan ko'zni quvontirayotgani rost.

ADABIYOT VA MANBALAR RO'YXATI (ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES):

1. Холманова Ф.У. Саноат корхоналари иш самарадорлигини ошириш ва кишлок тизимидаги тузатишлар // *Замонавий фан ва тадқиқотлар*. – 2023. – Б. 247, 254.
2. Азизов А.С. Тўғридан тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилишда молиявий-иқтисодий ва мамлакат хатарларини камайитириш: Иқтисод фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси автореферати. – Тошкент, 2021. – 11 б.
3. Турсунов С. *Термиз шаҳри тарихи*. – Тошкент: Янги нашр, 2019. – 261 б.
4. Раҳимов Б. *Ўзбекистоннинг мустақиллик йилларида ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳаёти (Сурхондарё вилояти мисолида, 1991–2018 йиллар)*. – Тошкент: Янги нашр, 2019. – Б. 56.
5. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси расмий сайти: www.stat.uz